एवमक्षरेजगदारोप्यअपवदति एतैरिति पार्थिवैःशरीरैःलवणोदकन्यायेनशरीरिणःजलंगत्वेतिसृष्टिविपरीतक्रमेणसंहारउक्तः तेजसःपवनंततोंतरिक्षंगत्वेतियोज्यं अंतरिक्षंभूताकाशं खात् ल्यब्लोपेपंचमी माया शबलंखशब्दोदितमतीत्यथेभाविनःभावोऽक्षरंतद्येषामात्मत्वेनास्तितेनिर्विशेषंप्रत्यगात्मानंप्राप्तास्तेननिवर्तंतिनसंसरंति किंतुतेपरंमोक्षंप्राप्नुवंति येभाविनस्तेपरमाप्नुवंतीतिपाठेतु येनभाविनस्तेरखात् खंप्राप्य निवर्तंति येतुभाविनस्तेखादपिपरंयत्तदाप्नुवंतीतियोजना ॥ २ ॥ एवंज्ञातस्यापिपरस्ययोगैकगम्यत्वंवक्तुंलक्षणमाह नोष्णमिति नशीतंनमृदुइति नाम्लंनकषायंनमधुरमितिचसंबंधः स्वभावःप्रमातृत्वादि स्तद्वर्जं ॥ ३ ॥ कस्तर्हिरसादीनांवेदितेत्यतआह स्पर्शमिति तनुःत्वगिंद्रियं त्वगादिभिस्तत्परंबस्तुनचगृह्णंति यत्यतः अनध्यात्मविदःआत्मानमधिकृत्यप्रवृत्तोयोगःअध्यात्मंतदनभिज्ञाः ॥ ४ ॥ योगमेवाह निवर्तयित्वेति गुरूक्तयुक्त्येतिशेषः नहिपुरुषकारेणशब्दात्श्रोत्रंनिवर्तयितुंशक्यं यथोक्तंवार्तिकेशांतोदांतउपरतस्तितिक्षुःसमाहितोभूत्वात्मन्येवात्मानंपश्येदितिश्रुतेर्व्याख्याने स्वातंत्र्यंयेषुकर्तुःस्यात्कर

एतैःशरीरैर्जलमेवगत्वाजलाच्चतेजःपवनोंतरिक्षं॥ खाद्वैनिवर्ततिनभाविनस्तेमोक्षंचतेवैपरमाप्नुवंति ॥ २॥ नोष्णंनशीतंमृदुनापितीक्ष्णंनाम्लंक षायंमधुरंनतिक्तं॥ नशब्दवन्नापिचगंधवत्तन्नरूपवत्तत्परमस्वभावं ॥ ३ ॥ स्पर्शंतनुर्वेदरसंचजिव्हाघ्राणंचगंधान्श्रवणौचशब्दान् ॥ रूपाणि चक्षुर्नचतत्परंयद्गृह्णंत्यनध्यात्मविदोमनुष्याः॥ ४॥ निवर्तयित्वारसनांरसेभ्योघ्राणंचगंधाच्छ्रवणौचशब्दात् ॥ स्पर्शात्त्वचंरूपगुणात्तुचक्षुस्ततः परंपश्यतिस्वंस्वभावं ॥ ५ ॥ यतोगृहीत्वाहिकरोतियच्चयस्मिंश्चतामारभतेप्रवृत्तिं॥ यस्मिंश्चयद्येनचयश्चकर्तायत्कारणंतेसमुदायमाहुः॥ ६॥

णाकरणंप्रति तान्येवतुनिषिद्धानिकर्माणीहशमादिभिः अस्त्यातंत्र्यंतुयेषुस्यात्कर्तुःकर्मसुसर्वदा समाहितोक्त्याथेदानींतन्निरोधोविधीयते पिंडीकृत्येंद्रियग्रामंबुद्धावारोप्यनिश्चलं विषयांस्तत्स्मृतीस्त्यक्त्वा तिष्ठेच्चिदनुरोधतः एषोभ्युपायःसर्वत्रवेदांतेषुप्रतिष्ठितः तत्त्वमस्यादिवाक्योत्थज्ञानोत्पत्त्यर्थमादरादिति ततोनिवर्तकात्मभातुःपरंतदुपाधिभूतबुद्ध्यादेःपरंत्वंप्रत्यगभिन्नंस्वभावंस्वरूपसत्तांपश्यति ॥ ५ ॥ कोसौ स्वभावइत्यतआह यतइति तेमुनयःसमुदायंकर्त्रादिसंघातंयत्कारणंयद्धेतुकंआहुस्तंस्वभावंपश्यतीतिपूर्वेणान्वयः समुदायमाह यःकर्ताप्रमातायेनज्ञानकर्मकरणेनयत्प्राप्यमुद्दिश्ययस्मिन्देशेकालेचयस्मि न्सुखेदुःखेवानिमित्तभूते तांतदनुकूलांप्रवृत्तियत्नंआरभतेयच्चारभ्यतत्कर्मदर्शनगमनादिकंकरोति किंकृत्वाकरोति यतःरागद्वेषादितः अदृष्टात्ईश्वरेच्छातोवागृहीत्वाअवलंब्येतियोजना ततश्चकर्ताकर्म करणंदेशकालौसुखदुःखेप्रवृत्त्यारंभास्योयत्नोगत्यादिकंरागादृष्टेश्वरादिकंचसमुदायस्तस्ययत्हेतुःचिन्मात्रंतदेवस्वभावइत्यर्थः ॥ ६ ॥

Digitized by Google